

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei archidieceșane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Haassenstein & Vogler in Viena, Praga, Budapesta etc. etc.

Correspondențele sânt a se adresa la:

Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se inapoiează.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Revista politică.

Delegațiunea austriacă a atras în ȳilele din urmă atențiunea generală. Lupta s'a purtat în comisiunea bugetară a delegațiunii și după cum am văduț în „scirile ultime” din numărul trecut s'a terminat în defavorul guvernului central. Acesta fiind preluđuul unei scene ce trebuia a se juca definitiv în delegațiune, a avut numai însemnătatea, de a caracteriza situațiunea guvernului central. Acesta se vede că a înțeles pe deplin situațiunea critică, în care l'a pus comisiunea bugetară a delegațiunii austriace, căci după sforțările fără de rezultat, cu deosebire în ședința de duminică, unde Andrassy s'au dus în foc totă elocența, a aflat de bine, a mijloci în plenul delegațiunii amênarea desbaterei asupra creditului suplementar.

Telegrama din care aflăm, că amânarea este hotărîtă pe joi eventual pe vineri, ne spune și motivul: consiliarii coronei trebuie să desbată cestiunea înainte de a se desbate în plen. Mai târziu se va vedé, dacă acesta este motivul pur și simplu sau dacă cestiunea votării creditului suplementar învólvă și cestiunea de cabinet. Delegațiunea austriacă se pare a fi foarte opozițională de astă dată. Din altă parte aflăm, că 25 de delegați, cu Herbst în frunte, sânt gata a părăsi delegațiunea, dacă cumva s'ar vota creditul suplementar.

Elementele opoziționale se arată cu energie și în dieta unгурéscă. Energia acésta află resunet și afară de dietă, pentrucă într'altă telegramă de alaltăeri cetim, că în Budapesta s'a oprit o adunare proiectată de studenți cu scop, de a demonstra pentru adresele opozițiunii.

Pe când se întempla aceste în capitală, Franc. Pulsky, deakistul de odinióră, într'un discurs-programă înainte alegătorilor sêi în Szegedin, ȳice, că bârbații de stat ai Ungariei nu mai

merită nici o încredere... Câștigarea provinciilor slavice amenință naționalitatea unгурéscă și statul unгурesc. Pulsky recomândă apropierea Magiarilor de Români. Discursul acesta merită atențiune.

Eri avé să se termine desbaterea generală a adresei.

Ședințele casei deputaților, ȳice „P. N.” se vor suspenda pe un timp. În timpul acesta se va preface guvernul și atunci va desbate și delegațiunea austriacă proiectele privitoare la bugetul ocupațiunii.

Min. prés. Tisza într'o cuvântare polemică a dat de nou năvală asupra Rusiei. În privința tratărei Rusiei din partea guvernului unгурesc scrie un corespondent al ȳiarului rusesc „Golos” următórea picanterie: Tisza a rostit în parlament o cuvântare necuviinciosă și ostilă Rusiei. Fiindcă aici știu toți, că Tisza are obiceiul de a manevra cu câte o sabie copilărescă când vede, că opozițiunea îl strivesce la părete și că discursurile lui n'au nici o influință asupra guvernului austriac, prin urmare nu sânt de nici o importanță politică — nu se plătesc a mai perde timpul cu astfel de cuvântări. Înșé din motivul, că sânt și politici de aceia, cari se folosesc de cuvintele ministrului spre a documenta nesuccesul misiunii lui Șuvaloff, va fi bine a face óre-care amintire de discursul lui Tisza. Domni de care e vorba declară fătis, că discursul lui Tisza este un respuns la propunerile lui Șuvaloff. ȳin de datorința a spune, și garantez adevérul spuselor mele, că Tisza înainte de discursul sêu a declarat la locul „competent,” că el este silit a se pronunța ostil față cu Rusia până când nu vor fi dimise delegațiunile și până nu se va compune ministeriul cel nou. Tisza s'a rugat a nu se da nici o însemnătate cuvintelor lui ostile.

Un simptom ciudat este disólveirea consiliului municipal din Triest. Causa causei acestui act nu ne este

cunoscută. Consiliul municipal din Triest avea colorit italian. ȳiarul „Vedette” într'un articol esplică pentru ce n'au putut impedecca Austria în 1877 trecerea Rușilor prin România. Ea spune că Rusia ar fi atacat pe Austria în Galiția, Italia în Tirolul italian și Germania iar fi pus un corp de observare la granița Galiției.

Trupele engleze înaintéză în Afganistan. După o telegramă din London poporațiunea le primesce amical.

„Résboiul” de luni spune, că ministeriul român este decis a demisiuna. Acelaș ȳiar spune sub „scirile nopței”: că cabinetul Brătianu va gera afacerile până după întrunirea corpurilor legiuítóre.

De însemnătate este și următórea scire: Un general rus, ȳice tot „Résboiul,” a cercetat la direcțiunea căilor ferate (din Bucuresci), dacă sânt atâtea vagóne pentru a se face din Basarabia cătră Bucuresci în fiecare ȳi patru transporturi de trupe.

În Rusia se recrutéză din tóte puterile.

Cabinetul englez a espedat sâmbăta trecută un curier special la Petersburg cu o notă foarte energică. Referințele între Anglia și Rusia sânt foarte critice.

ȳiarele germane de astă nópte, cetim în „Telegr.” din Bucuresci, ne-au adus cuprinsul ultimelor depeși pe care Savet-pașa le-a adresat principelui Lobanoff în cestiunea fugarilor și aceea bulgară și care ne dau o idee despre încordarea, ce domnesce între Pórtă și Rusia. Ambele noté, datate de la 6 și 7 Noemvre, sună astfel:

„Domnule ambasador! Din raporturile delegaților otomani pentru repatriarea fugarilor, care au sosit la Pórtă, rezultă că comisarii ruși au declarat, că reintórcerea fugarilor mahomedani în patria lor trebuie să se amâne pentru moment, de vreme ce orașele lor natale sânt ocupate acum de Bulgari, cari au fugit acolo pe tim-

pul retragerii trupelor rusesci la Adrianopole. Acéstă măsură nu este nu mai în contradicere cu ori-ce basă fundamentală a dreptului cetățenesc și cu înțelegerea esistândă dintre Rusia și pórtă, dar ar fi încă și o măsură cu totul nemorală, căci emigranții bulgari n'au nici un drept asupra acelor proprietăți. În consecință, Sublima Pórtă rógă pe Escelenția Vóstră să bine voiască a dispune, ca repatriarea fugarilor să nu întimpine nici o pedecă.”

Depeșa de la 7 Noemvre, despre insurecțiunea bulgară, sună astfel:

„Domnule ambasador! Este o deosebită datorie a mea, de a vă face cunoscut despre activitatea unor bande bulgare în districtul Demotica, spre sud de Adrianopole. Dintr'un raport sosit la sublima Pórtă, rezultă că la 20 și 21 Octomvre (st. v.) 4000 Bulgari din Sufular au atacat cu mână armată satele musulmane Bașkilisa și Ianviran, din citatul district. Bulgarii au luat cu ei tóte vitele și produsele, au maltratât femeile și copiii și au incendiat în fine ambele sate. Populațiunea creștină de prin împregiururi continuă, cu armele în mâni, a amărâta populațiunea musulmană. De vreme ce citatele sate se află în apropierea teritoriului ocupat de trupele rusesci, apoi nu mai încapé nici o îndoiială, că bandele bulgare s'au format sub ochii administrațiunii rusesci, astfel încât ea devine responsabilă pentru acele fapte. Escelenția Vóstră ne-a dat ȳilele din urmă asigurarea, că guvernul rus este gata să înăbușéscă ori ce rescólă din apropierea armatei rusesci și că insurecțiunii nu i s'a dat nici un sprigin din partea rusescă. Astfel fiind împregiurările, este absolut trebuincios de a se cunoșce adevérul. Sublima Pórtă propune Escel. Vóstre să se încépă o cercetare la citatele localități precum și în teritoriile ocupate de trupele d-vóstră și a pedepsí pe toți culpabilii, ori cât de sus ar fi ei puși. Acesta este singurul

Acum însé să ne ocupăm puțin și cu Viena.

Viena zace lângă Dunăre, pe un șes încungiurat de déluri frumoșe. Un canal lat și navigabil, brațul sudic al Dunării, o taiă în două părți neegale: în partea nordică, carea este mai mică și cuprinde numai cercul II, și în partea sudică, carea este cu mult mai mare și e tăiată de riulețul Viena. Orașul e împărțit în ȳece cercuri, dintre cari cercul I sau cetatea internă forméză centrul, iar celelalte se grupéză pe rënd în giurul acestui centru.

Afară de aceste se mai ȳin de Viena 18 comune, care deși zac afară de zidurile esterne ale Vienii, sânt tot așa de impunătóre ca și suburbiile proprie. Viena, inclusive comunele anecșate, numără peste 1,000,000, locuitori, dintre cari numai 14,000 sânt Israeliiți, pe când în Budapesta a patra parte din locuitori sânt Jidani. E lucru firesc, că cu cât sânt mai culți și inteligenți locuitorii a unui oraș, cu atăta este mai mic numărul Jidanilor.

FOIȚA.

Esposițiunea de la Paris.

I.

Din Mercurea prin Viena la Paris.

Impresii de voiaj. — Pe Valea Murășului. — Pe Pusta Ungariei. — Budapesta: arhitectura, insula Margaretei, fortăreța Budei. — Dealungul Dunărei. — Lângă aripele Carpaților. — Câmpul Marchei. — Viena: o cină românescă, ceva istoric, bulevardele Ringului. — Reședința imperială, piața Schiller, Opera mare, piața Schwarzenberg, mușeul austriac, bisericile, suburbiul jidovesc, Belvedere Palatul Lichtenstein.

(Urmare).

Dincolo de Pojon trecem prin un tunel lung sub o aripă carpatină și ne aflăm pe Câmpul Marchei, în care Ungurii fură bătúți la an. 1260 de Otokar de Bohemia, ér acesta în 1278 si-a perdut corónă și viața în lupta cu Rudolf de Habsburg. Prin acest câmp curge riul March, ce forméză frontiera Ungariei. Acum mai trecem prin câteva comune nemțești, cari tóte impun prin câmpurile lor lucrate cu o regularitate, ce o aflăm

numai în modelele ilustrate, și viu impresionăți de sirguința esemplară a economilor nemți, dupăce dela Pesta percurserăm 281 kilom., sosim în Viena la Gara de Nord.

La gară ne aștepta amicul nostru O. Dulcêța revederii, împregiurarea, că amicul nostru și-a depus rigorosul tocma în ȳiua sosirei nóstre, convenirea și facerea cunoștinței cu mai mulți tineri români, colegi de ai sêi tóte acestea potențiau multămirea aflării nóstre în Viena. — Știm cu toții, că nu ne place a călători în străinătate fără a fi însoțiți de cunoscuți și de connazionali. Deși călătorul póte face cunoștință și cu străini, internul sêu remâne nemulțamit, decă nu póte petrece între compatrioți. Românul numai între Români se póte simți fericit, cel puțin noi am esperiat acest adevér la o cină românescă însemnată la locuinta amicului nostru. Ací se adunară doispredece compatrioți, studenți români, tineri de bună speranță în frunte cu un Mentor, anume cu venerabilul părinte Sava Popoviciu, capelanul gr. or. al garnisónei Vienese și care acum

funcționéză în Bosnia ca capelan campestru. Era o plăcere, când cetiam de pe fața fiecăruia bucuria, ce o simța aflându-se în Viena la o mésză românescă cu bucate naționale. Am avut un menu scurt, dar interesant: mămăligă — pregătită din făină aflată cu mare greutate într'un magazin de specialități, — brânză mocănescă și vin de Apold — adus de noi de acasă, — tocană și ceva aluate. Este ceva propriu, că în străinătate compatrioții se alipesc așa de iute și fără nici o sfielă. Toți ne priveam ca membri unei familie și cina noastră a fost o cină de revedere în familie. Conversațiunea animată, amabilitatea părintelui, toastelele parte serioșe, parte glumețe, cântările naționale și scenele comice produse de tinerii nostri, ne-au încântat într'un mod nedescriptibil, și petrecerea noastră și ajunsese culmea, când dl. drnd de medicină G. Baiulescu luă în mână vióra și esecută cu multă abilitate și cu mult sentiment doine și alte piese românești.

Abia ne-am putut despărți târdu după međuul nopții ducénd cu noi cea mai dulce suvenir. —

mijloc de a înăbuși mișcarea și a împedea și alte cruzimi.

Se scie deja, că Rusia n'a aderat la această cercetare și că Pôrta a început-o din propria sa inițiativă.

Din cartea roșie.

Espunerile, ce urmază, cuprind unele piese, cu cari se începe a doua parte a cărții roșie și cari stau în nemijlocită legătură cu cestiunile actuale. Mai târziu, în cât ne va îngădui spațiul, vom publica câteva bucăți, cuprindând partea istorică a cărții roșie.

Ministrul imperial de externe ambasadorului Turciei în Viena. Constantinopole 12 Dec. (st. n.) 1877.

Isvorul evenimentelor nefericite, cari bântuiesc țara de un timp încoace, este îndoabte cunoscut.

Regimul imperial are convingere a nu fi provocat războiul, ce purtăm cu Rusia și a fi făcut în același timp tot ce ar fi putut evita acest războiu.

La îndemnul suveranului Dvostre populațiunile țerei au alergat pentru a și împlini simplu și eroicesc datorința lor, datorința, de a apăra teritoriul amenințat; ele însă n'au amenințat și nu amenință pre nimenea.

În deșert se caută motivele, ce ar pute să aibă Rusia, spre a rectifica agresiunea sa.

De voesce ea, în favorul cutăror populațiuni, cari formeză obiectul îngrijirii sale, a vedea creându-se, dezvoltându-se reforme și instituții menite a îmbunătăți sârta lor.

Înalta Pôrta a corespuns acestei dorințe declarând, a organiza sistemul seu administrativ și a duce în deplinire reforme folositoare și practice cu scop, de a împăca dorințele tuturor supușilor săi fără osebite de rasă și religione.

Acastă operă a reorganizării guvernamentale și administrative are de basă constituția octroată de Majest. Sa Sultanul.

Țara a primit cu plăcere și mulțămire acest decret constituțional, a cărui aplicare liberă de împedecări, este menită a produce toate efectele ce în deșert se așteptau de la măsurile necomplete și de la reformele lipsite de sancțiune.

O reformă parțială, care ar avé în privire numai cutări provincii cu escluderea celeilalte țeri, ar implica mari neajunsuri. În adevăr, excepțiile și prerogativele, ce s'ar acorda cutăror provincii, ar avé în ordinea administrativă ca corelativ neincunjurabil, a pune în opoziție populațiile diverselor rase, cari trăiesc sub sceptrul Majest. Sale imp. Sultanului și atunci ele ar fi un premiu încuviințat revoluțiunii.

Dacă asupra aplicării constituției noastre și asupra reformelor promise în conferința din Constantinopole mai pôte exista

vre-o îndoială, acesta trebuie să dispară în fața declarațiunii formale și sârbătorești, ce am dat în privirea sincerității hotărârilor noastre.

Acastă este o garanție, ce o dăm noi și despre care invităm Europa a lua act.

Adevărata și unica cauză a pedecilor ce ar pute întârzi silințele noastre pe această cale, este menținerea stărei de războiu.

Acastă situațiune este regretabilă nu numai din punctul de vedere al reformelor, ea este tot așa de sficăciósă pentru propășirea generală a țerei. Ea omórá agricultura și industria, ținând sub stéguri cei mai destoini muncitori, ea impune visteriei statului sarcini enorme și prepară astfel pedeci ori cărei îmbunătățiri a stărei economice și finanțelor țerei, în paguba mare a intereselor generale ale țerei și intereselor particulare a creditorilor statului.

Fiind că din espunerile precedente rezultă, că cestiunea reformelor nu pôte servi de cauză, atunci ce cauză pôte exista pentru continuarea războiului?

Intențiunea de a face cuceriri Majest. Sa împăratul Alecsandru a negat-o publice de când cu începerea ostilităților. Onorul militar al mării țeri, ce cârmuesce a ramas intact în mijlocul diverselor șanse de războiu și ambele armate s'au acoperit cu glorie de o potrivă pe câmpul de bătălie. Pentru care scop să mai bântuie respectivele lor țeri cu devastare și stricăciune?

Noi credem din contră, că a sosit momentul, când ambele părți ar pute primi pacea, fără a stirbi ceva din prestigiul lor, și când Europa ar pute oferi serviciile sale în mod eficace.

Ce s'a atinge de regimul imperial, el este gata a se ruga pentru aceste servicii, fără ca țara să fi ajuns la sfârșitul resurselor sale. Nu este jertfă ce țera nu și-ar impune pentru a menține independența și integritatea patriei; însă este datorința regimului imperial, dacă se pôte, a pune stavilă unei mari vârsări de sânge.

În numele umanității ne adresăm către simțul de dreptate al marilor puteri și sperăm, că ele favorisă pasul nostru.

Binevoiesce a ceti această depeșă înaintea dnului ministru de externe și a i preda o copie de acelaș cuprins.

Correspondențe particulare

de „Telegrafului Român.”

Sebeș, în 22 Noevre n. 1878 (Adunarea generală a societății pentru fond de teatru român ținută în 17 și 18 a lunei c. st. n. în Alba-Iulia). Urbea noastră e mai aproape de Alba-Iulia, o cale de o oră și jumătate, și nici nu e mirare dară, că la menționata adunare inteligența de la noi a fost reprezentată într'un număr demn. La început temeri mă ocupau, ca pe lângă ne-

credibila indiferință, de care e molepsită inteligența noastră nu numai față de interesele noastre politice naționale fără chiar și de cele culturale, adunarea din cestiune chiar și de atât de apropiat Sebeș va fi rău cercetată. Dar când în 17 a lunei curinte la 10 ore dimineță m'am înfășoșat și eu în biserica greco-orientală din oraș, în care s'a deschis și ținut adunarea, o bucurie patriotică m'a cuprins, vedind pe lângă mine atâți concetățeni români interesați de cauze românesci naționale, și vedind pe lângă acestia un prea frumos cerc de inteligenți români, coadunați deosebit din giur și și din părți mai îndepărtate.

După bineventarea óspeților prin dl comite suprem în pensiuie, avocatul Ioane Pipoș, și după o cuvântare frumoasă și aplaudată a d-lui secretariu al societății redactorul Iosif Vulcan, adunarea se constituí, alegându-se de președinte adhoc dl avocat Ioane Pipoș, iară de notari dl Dr. Nicolau Olariu avocat în Sibiu și dl avocat Rubin Patița. Nu pot ca aci să nu amintesc, între parentese, o împregiurare, care și până acum mai la toate adunările societății pentru fond de teatru român a eșit foarte tare în desfavorul adunărilor și interesului societății. Și această e absența regulată a președintelui, vice-președintelui, casariului și afară singur de a secretariului, a tuturor celorlalți domni membri ai comitetului. Înse sperăm, că în interesul și prosperarea societății această nu se va mai putea registra; pe lângă această mică abatere continuând raportul însemn, că după cetirea programei a acestei adunări, dl secretariu Iosif Vulcan a dat cetire raportului comitetului societății despre lucrurile acestuia de la ultima adunare încoace, care raport s'a transpus spre revederea comisiunii alegând în cauza această. Tot dl secretariu Iosif Vulcan a dat apoi cetire raportului casariului absent, care raport asemenea s'a transpus comisiunii alegând pentru revederea acestui rațióiniu. După alegerea a acestor două comisiuni amintite, precum și a unei a treia comisiune încredințată cu înscrierea membrilor noi și primirea contribuțiilor, ședința primă s'a închis ficsându-se a doua ședință pe 18 a lunei curinte înainte de améđi la 11 ore.

În a doua ședință afară de telegramele gratulătorie a atras deosebita atențiune, referadele comisiunilor esmise în ședința de eri, din cari am aflat că averea întregului fond constă de presinte din 13,622 fl. 14 cr. din cari sunt elocați în bani gata la institutul de credit Albina din Sibiu

8433 fl. 12 cr.; mai departe că pentru încasarea tacselor restante la suma atât de considerabilă, ca și capitalul esistente menționat s'a decis, ca să se înacționeze restanțerii și spre acest scop s'a votat o anticipațiune de 300 fl. avocatului societății spre acoperirea espenselor timbrale; și încă că s'a înmulțit numărul membrilor societății cu 17 inși, cari toți au și solvit tacsă anuală de câte 5 fl. precum și că cu contribuiri de câte 1 și 2 fl. sau subscris 32 de inși.

Pe anul venitor la invitare făcută s'a decis a se ținé adunarea în 20 Septembrie c. n. în Blaj.

Scim, dle redactor, că mai la toate adunările noastre românesci, partea lor socială e cea mai interesantă, și pentru aceea nu pot întrelăsa, ca pe scurt să-mi completez raportul și în privința această, cu atât mai tare, că deosebit în privința această Alba-Iulienii, în special, comitetul arangiator (numele membrilor e cunoscut deja fiind publicat), merită totă lauda.

Primirea și încuarterarea óspeților lor a fost frățescă. Banchetul arangiat a fost frumos și plăcut. Una însă, ce a trecut preste toate sperările a fost balul, ce s'a arangiat în 17 sêra în sala mare de danț din chioscul promanađii din oraș. Un astfel de bal, atât în privința mulțimei ne mai vedute a participanților, cât și în privința ordinii frumose și a decorării pompoase a salei de danț, precum toți diceau, Alba-Iulia nu a mai vedut. Dar aceea ce a ridicat la gradul suprem interesantul în această cordială petrecere națională, au fost „Călușerii.” Într'adevăr de compătimit erau numai aceia, cari cu cel mai mare nestémper așteptau pauza balului, ca să vedă aparând pe acesti eroi ai țerei, și pentru mulțimea mare nici încăpere nu au mai avut în sală. Aplausele cele mai frenetice produsera acesti 24 de călușeri chiar și numai prin înfățișarea lor cu mersul lui Mihai eroul în încântătorul costum național. Și când începură apoi „Călușeriul în șir” apoi „Bătuta” și în fine „Călușeriul în rond,” toți din ei și deosebit vătavul dl Macaveiu Sava din Cluj se păreau că sunt nu fii pămențeni, ci nesce nesdraveni fii de smei. Entusiasmul tuturor era nespus, pentru că astfel de „Călușeri” producându-se cu atâta succes puținii au mai vedut. Și mulțimile de buchete de flori aruncate de subtilele mâne a Românelor precum și cele mai frenetice urări și aplause deplin le-au meritat.

Mulțimea cetățenilor Șebišani toți m'au binecuvântat, că i-am persuadat, ca să participe la această adunare și acest bal.

Cu cele mai scumpe și plăcute su-

Istoria ne spune, că Romanii fundaseră deja în secolul I castelul Vindobona, ce a existat pân' la invasiunea Hunilor. Carol cel mare, frângând puterea Avarilor, întări din nou acest loc la 791, ér mai târziu, prin învingerea lui Rudolf de Habsburg asupra lui Ottokar, Viena devení în 1276 reședința dinastiei Habsburgice. În 1519 împăratul Maximilian I intră în legături familiare cu Wladislaw, regele Boemiei și Ungariei, și cu Sigmund, regele Poloniei. Astfel, prin căsătoriile copiilor săi, câștigă pentru Austria: Boemia, Ungaria și Moravia și de aci provine cunoscutul motto:

„Bella gerant alii, tu felix Austria nube; Nam quo Mars aliis, dat tibi regna Venus!”

Cetatea internă séu Viena vechiă are și astăzi strade strimte cu case vechi, înalte și urite. Deși în fiecare stradă vedem palate și case nouă, totuși, — până ce nu se va termina regularea, lărgirea și reinnoirea acestor strade, — Viena vechiă nu se va putea numi frumoasă. Până la 1850 cetatea internă era încungurată de bastiöne, muri și șanțuri, ér astăzi ve-

dem în locul lor șapte bulevarde și cuaiul Francisc-Iosefin, cari laolaltă formeză un inel gigantic, dar irregulariu în giurul cetății interne, numit „Ring”.

Ringul este splendórea Vienei. Ací vedem palat lângă palat și case de forma palatelor, toate cu decorațiuni bogate arhitectonice. Mai toate edificiele publice ale Vienei sunt localisate pe Ring; deci decă considerăm, că aceste edificie publice caracterisate prin frumșeța decorațiunilor plastice și pictorești toate's nouă și esecutate în stil antic ori în stil de renaștere, apoi că formarea Ringului s'a început abia de 15 ani și că cel mult în doi ani Ringul va fi complet, — vom înțelege ușor, că nici un oraș din Europa nu are un inel gigantic de bulevarde așa de pompoase precum are Viena. Bulevardele Ringului au o lățime de 57 m. și constau din câte două trottoare, două căli marginase pentru trăsuri, două alee cu arbori frumoși — una pentru passanți și alta pentru călăreți, — și din o stradă mediană largă cu două linii de tramway și cu spațiu separat pentru trăsuri.

Voiu aminti pe scurt unele din cele mai imponente edificie publice ale Bulevardelor și ale stradelor anese.

Pe Schotenring vedem Opera comică, direcțiunea poliției și Bursa, toate trei în stilul renascerii. Faciada principală a acestei din urmă are un portal minunat cu columne de marmoră trientină albă-roșie și cu balustrade de marmoră alburie, ér părății ei sunt decorați cu frise de teracotta. În dosul bursei zace oficiul telegrafic central.

Cele mai pompoase bulevarde vor fi Franzensring și Burgring, cari de presente încă nu's complete. Ací vedem jumătate terminate: Universitatea nouă, teatrul nou al curții, casa nouă a sfatului — un palat colosal gotic, — și palatul nou al dietei în stil grecesc; — iar gata sunt palatul de justiție și museul Curții. Ceste din urmă sunt două ziduri pompoase în stilul renascerii, ce pe întreg frontispiciul au ca ornamente o mulțime de statue mari ridicate pe balustradele coperișului. Vis-a-vis de musee se află Pôrta Curții imperiale, în stil

grecesc cu cinci pasage și douăspredece columne dorice; ea pörtă inscripțiunea: „Justitia Regnorum Fundamentum”. Prin această pörtă intrăm în piața esternă a castelului imperial, unde vedem două monumente imponente de bronz, două statue de călăreți pe câte un pedestal înalt de piatră: Prințul Eugeniu de Savoya și Archiducele Carol cu stindardul în mână precum fusese la Aspern. În stânga intrăm într'un parc frumos: Grădina poporului, în care se află templul lui Theseus în stil grecesc. În acest templu se păstrează grandioasa grupă de marmoră: „Theseus învinge Minotaurul”, un cap de operă al celebrului sculptor Canova.

Piața și grădina amintită sunt încungurate cu grilage de fer aurit, — un gard imponent.

În fundul piaței descrise vedem reședința Habsburgilor, un complex de edificii vechi din diferiți secli, ce se numește Castelul curții.

(Va urma).

veniri am părăsit Alba-Iulia, și toți concetățenii mei esclamară reîntorcându-ne către casă, că vom merge tot atât de mulți inși și la — Blaj.

Un Șebisan.

Protocoloalele Congresului din Berlin.

Protocolul Nr. 20.

Ședința din 13 Iuliu 1878.

Erau prezenți: Reprezentanții din ședința trecută.

Ședința se deschide la 3 ore.

Președintele observă, că protocolul 18 a fost distribuit, și că protocolul 19 va fi în mâinile dlor plenipotențiarilor, în cursul zilei. Cele două protocoale vor fi dară examinate de toți membrii Înaltei Adunări. Dară fiind că nu va mai fi posibil de a strînge toate iscăliturile pentru copiele definitive, principele de Bismarck propune, ca d-nii plenipotențiarilor, cari ar pleca înainte de a semna, să autorise pe Escelențile Lor d-ni ambasadori, acreditați la Berlin, de a iscăli ultimele protocoale în numele lor.

Acastă propunere este primită.

Președintele invită pe plenipotențiarul să binevoiască a proceda la iscălitura tractatului.

Comitele Andrassy pronunță cuvintele următoare:

Domnilor!

„În momentul când silințele noastre au de rezultat o înțelegere generală, ne ar fi imposibil de a nu aduce omagie eminentului om de Stat, care a dirijat lucrările noastre.

„El a avut neîncetat în vedere asigurarea și consolidarea păcii. El și-a dat toate silințele spre a concilia divergențele și a pune cât se poate mai repede capăt nesigurantei, ce apăsă atât de greu asupra Europei.

„Mulțămă și înțelepciunii neobositei energiei, cu cari președintele nostru a ocărmit lucrările noastre, el a contribuit cu mult la grabnică reușită a operei de pacificățiune ce am întreprins în comun.

„Sunt dar sigur de a ave simțimentul unanim al acestei Înalte Adunări, propunându-vă, de a oferi Alteței Sale principele de Bismarck grațitudinea noastră cea mai călduroasă.

„În momentul de a ne despărți, cred că corespund încă mai bine sentimentelor Înaltei Adunări, exprimând respectuoasă noastră recunoștință Înaltei bune-voințe și grațioasei ospitalități, al căror obiect am fost noi din partea M. S. Împaratorului Germaniei și augustei familii Imperiale.“

Principele de Bismarck răspunde:

„Cuvintele pronunțate de comitele Andrassy în numele acestei Înalte Adunări, m'au atins adânc. Mulțămesc din inimă congresului, că a bine voit a se asocia la dănele, și exprim totă recunoștința mea colegilor mei, pentru indulgența și bunele simțiminte, ce mi-au arătat în tot timpul lucrărilor noastre. Spiritul de conciliațiune și de bună-voință mutuală, de care au fost însufleșiți toți plenipotențiarii, mi-au înlesnit o sarcină pe care, în starea sănătății mele, abia speram a o pute aduce până la sfârșit. În acest moment, când Congresul, spre mulțămirea guvernelor reprezentate și a Europei întregi, ajunge la rezultatul sperat vă rog să mi păstrați o bună amintire; cât despre mine memorabila epocă, ce se termină în acest moment, mi va rămâne nestersă din minte.“

Congresul purcede la semnarea celor șapte exemplare ale tractatului.

Actul acesta fiind îndeplinit, președintele reia cuvântul în acești termini:

„Constat, că lucrările Congresului sunt terminate.

„Socotesc ca o ultimă datorie a președintelui, de a exprima mulțămirea Congresului acelor din plenipotențiarilor, cari au făcut parte din comisiuni, în special d-lui Desprez și principelui de Hohenlohe. Mulțămesc asemenea în numele Înaltei Adunări, secretariatului, pentru zelul ce a depus, și care a contribuit la înlesnirea lucrărilor Congresului. Asociez în expresiunea acestei recunoștințe pe funcționarii și oficialii, cari

au luat parte la studiile speciale ale Înaltei Adunări.

„Domnilor! în momentul de a ne despărți, nu mă tem a afirma că Congresul a bine meritat pentru Europa. Dacă ne-a fost peste putință de a realiza toate aspirațiunile opiniei publice, istoria, în toate casurile, va da dreptate intențiunilor noastre, operei noastre, și plenipotențiarilor vor ave conștiința, de a fi înapoiat și asigurat, în limitele posibilului, pacea Europei așa de grav amenințată. Acest rezultat nu va pute fi micșorat prin nici o critică pe care spiritul de partită o va pute inspira publicității. Am firma speranță, că înțelegerea Europei cu ajutorul lui Dumnezeu va rămâne durabilă, și că relațiunile personale și cordiale, cari, în timpul lucrărilor noastre s'au stabilit între noi, vor întări și consolida bunele raporturi dintre guvernele noastre.

„Mulțămesc încă odată colegilor mei de bunăvoință lor către mine, și conservând această impresiune de înaltă grațitudine, rădic ultima ședință a Congresului.“

Plenipotențiarilor se despart la 5 ore. (Urmăză semnăturile plenipotențiarilor).

† Ilarion Muntean.

(După „Osten“).

Un brav oficer s'a înmormântat aci, un oficer care ș'a adus mărtea din deșertele câmpuri de bătaie ale Bosniei. Ilarion Muntean, un Român din Bucovina, a sângerat pentru eliberarea Slavilor de sub jugul turcesc, în toțma ca și frații săi de dincolo de Carpați, cari alătura cu Rusia ș'au versat nobilul sânge pentru emanciparea Bulgarilor. Să nu uite Slavii, că pentru dănsii Românii au luptat ca credință, bărbăție și neînterare, și cu recunoștință să respălătescă Românii, căci recunoștința este o virtute și în viața poporilor. În mormântarea lui Ilarion Muntean s'a dezvoltat în adevăr grandios. Colonia românească de aci prin cei mai de frunte reprezentanți ai săi invită pe totă tinerețea dela scolile înalte, care se și prezentă spre a face camaradului ei ultimul onor. Un frate înfrânt de durere, el e profesor gimnasial în Suciava, urma trist cosciugului.

Ilarion Muntean, născut în Valea-sacă în Bucovina la 30 Iuniu 1850, ca fiu al preotului gr. or. Dănil Muntean din Valea-sacă. la anul 1862 intră în gimnasiul din Suciava și absolvă studiile la an. 1869/70 depunând esamenul de maturitate. Cu o diligență deosebită studii în acel timp istoria și geografia, apoi limbele moderne (francesa și italiana), stenografia și musica, din cari studii totdeauna și-a câștigat deosebita mulțămire a învățătorilor săi. Totuși deocamdată se hotărî a se dedica studiilor teologice.

În an. 1874 absolvă studiile teologice la facultatea din Cernăuți cu succes strălucit. Pe lângă aceste cultiva mereu studiile sale de predilecțiune gimnasiali. Din tinerețe avea o aplecare deosebită și către cariera militară. După absolvirea studiilor gimnasiali intră ca voluntar în armată. Deocamdată însă nu putu satisface îndatoririlor sale, termină studiile teologice. Abia acum era să i se deschidă calea pentru aplecările și studiile sale de predilecțiune. La anul 1874 veni dănsul la Viena, se înscrie ca ascultătoriu ordinar la facultatea filosofică. Fără amănare se supuse îndatoririlor de voluntariu și după un an de serviciu dobândi rangul de oficer.

Totodată la universitate studiă cu zel extraordinar limbele moderne și istoria, dar și afară de universitate, cu deosebire în reuniunile studenților, dezvoltă o vie activitate prin care își câștigă o mulțime nenumărată de amici.

În timpul universitar coincid deosebite călătorii în străinătate, anume în Italia, idealul visurilor lui, unde a cercetat cetățile cele mai însemnate din Italia de sus și de jos și se urcă

pe Vesuv. În Patrie petrecu de repetite ori în deosebite părți din Austria de sus și de jos (Ischl), apoi în Moravia, Silesia, Tirol, Ungaria de unde peste Sârbia călători prin România, în a cărei capitală făcu cunoștință și petrecu cu diferiți bărbați de știință. Expoziția universală din 1873 a influențat mult asupra lui, căci de aci își făcu planul, să întreprindă o călătorie mai lungă în Franța și totodată să cerceteze expoziția universală. Pregătirile spre acest scop erau făcute, când evenimentele din urmă îl chemară pe câmpul de rebel în Bosnia. Cu bucurie se supuse strapățelor nespuse a le acestei expedițiuni, după cum se vede acasta din toate corespondențele lui.

În 19 Septembrie, divisiunea Vescsey, la care aparținea repozatul (el a fost în al 41 regim. de infant. baron Kellner) avea să opereze spre Senkovic. În 21 dimineța divisiunea dede preste inimic. Brigada König (regim. 41 și 37) la încungiurarea inimicului a fost deosebit activă. Lupta începuse la 5 1/2 ore dimineța. Pe la 10 1/2 ore repozatul, prin un glonț care străbătù prin partea de sus a piciorului stâng, prin pantece până în partea de sus a piciorului drept, fu greu rănit și dus la Seraievo. De aci fu transportat la Viena și predat îngrijirii călugărițelor misericordiane, unde muri în 16 l. c. la 3 1/2 ore dimineța în prezența fratelui său.

Ce privește limbile, el scia perfect românesce (ca limbă maternă), nemțesce, franțozesce, italienece, englezesce și în parte rutenesce și polecesce. O mare sirguință a însufleșit pe acest nobil june, care a trebuit să se despartă de lume în flórea vieții sale.

Varietăți.

* La serata dată duminică de contele Festic, la care a participat Archiducele Iosif și alte somități a fost și Escel. Sa Archieppul și Metropolitul Miron Romanul.

* (Adunarea generală a universității săsesce) s'a deschis în 13/25 Noevre prin vice-presedintele Bedeus, fiind comitele săsesce Wächter bolnav.

* (Reprezentanța orașului Sibiu) ține astăzi o ședință, în care va discuta și statorii bugetul orașului pro 1879.

* (Postal.) În Tiotiș (comitatul Dobăcei) se va deschide cu 1 Decevre n. un oficiu postal, care se va ocupa cu transportarea de pachete până la 16 chilogramme, cu asigurațiuni până la 150 fl. și remburse până la 200 fl. — Legătura acestui oficiu postal se va susține prin posta, ce comunică între Gherla și Tiotiș pe săptămână de patru ori. Raionul oficiului postal din Tiotiș va cuprinde comunele: Sânt-Miclăuș, Buza, Bogiu, Bidin, Tentea, Apaș, Copru, Tiotiș, Tetiu, Bozieș, Manic, Feldióra, Ienciu, Matei, Moruș, Jimbor, Noul, Uș, Verihaza, Vița.

* (Rosza Șândor mort.) Lui „Közvélemény“ i se scie din Gherla, că renumitul tâlhariu Rosza Șandor a murit în 22 l. c. în prinsórea de acolo.

* (Statistica Bucurescilor.) Numărul populațiunei din Bucuresci este 82,632 bărbați și 95,014 femei, la olaltă 177,646 suflete. 57,014 bărbați și 22,383 femei știu scie și ceti, ceialalți 98,245 sunt fără instrucțiune.

În Bucuresci sunt: 9,804 rentieri, 7,983 funcționari, 7024 comercianți, 2876 profesori 2145 preoți, 866 advocați, 720 ingineri, 673 medici, 358 musicanți, 199 guvernante, 194 moșe, 151 farmaciști, 144 actori, 112 tipografi, etc. etc. 12,651 persoane sunt fără profesiune.

Negustorii se impart astfel: 1327 cârcimari, 377 băcani, 240 croitori de

dame și de bărbați, 212 ferari, 201 măcelari, 184 precupeți, 150 cismari, 138 barbieri, 121 timplari, 102 pânari, 100 brutari, 96 cafenele, 69 marchitani, 66 tinichigii, 66 lemnari și rotari, 65 pantofari, 60 curelari și șelari, 58 simigii, 52 birtași, 54 cofetari, 51 cojocari etc.

* (Duelul lui Gambetta). Diarele franceze ne spun, că Gambetta s'a bătut în duel cu Fourtou, fost ministru de interne în cabinetul dela 16 Maiu. Scena, care a provocat duelul este următoarea:

La 18 Novembre, se discuta în camera deputaților alegerea dlui de Fourtou. Raportul comisiunei cerea invalidarea.

D. de Fourtou veni la tribună, ca să protesteze în contra conclusiunilor raportului. Vorbii două ore întregi, încercându-se, dice „Le Temps“, a face o apologie violinte a politicei dela 16 Maiu.

Pronunță aceste cuvinte:

„Împregiurările vor spune dacă ómenii care au făcut pe 16 Maiu s'au încelat voidnd să opréscă Franța pe govérnișul pe care a început a aluneca. Un însemnat discurs, pronunțat într'un departament dela méđa-đi, aruncă însă óre-care lumină asupra situațiunei. În acest discurs, se declară rebel tuturor Francezilor, cari nu sunt animați de o veche credință republicană.“

D. Gambetta se sculă și răspunde cu o voce puternică.

— Domnule, este o minciună!

Stanga aplaudă.

Reproducem incidentul după darea de samă în estenso și oficială: Voci la drépta. — La ordine! La ordine!

Președintele. — D-le Gambetta, ai întrebunțat o expresiune care nu trebuie întrebunțată în această Cameră, recunoșce această singur și nu mă îndoiesc că o vei retrage.

D. Gambetta. — Domnule președinte, sunt gata să retrag cuvântul după ce omul care este la tribună va reîntra în adevăr. (Nouii aplause la stanga).

Voci la drépta. — Cum „omul“? — La ordine!

D. Cuneo d'Ornano. — Dictatorele încapacității, care vorbesce astfel, ar trebui să s'ascundă sub pământ!

D. Președinte. — Vă rog, domnilor, tăcere.

Un membru la drépta. — Oratorii trebuie să fiă parlamentari.

Președintele. — Ori-cât de esactă și adevărată ar fi cugetarea exprimată, regulamentul cere, ca se fiă exprimată într'un mod parlamentar.

D. Gambetta. — Observarea d-tale, d-le președinte, este foarte dréptă și convin, că n'am întrebunțat un cuvânt parlamentar. Dar când un om, care are pretențiunea de a fi un om de guvern, atribuie adversarilor sei politici ideea de a escita rebelul civil și de a respinge pe toți câți nu împărtășesc credința lor politică, cred că am caracterizat cuvintele sale ca un adevărat Frances. Inse, pentru regulamentul, imi retrag cuvântul. (Aplause pe băncile din stanga și din centru).

* (Reforma penală în Rusia). Comisiunea întocmită pe lângă consiliul imperiului rusesc pentru reforma sistemii penale, a făcut cunoscut rezultatele actuale ale lucrărilor sale.

Noua scară a pedepselor va cuprinde: munca silnică care se va aplica mai rar decât în trecut.

Comisiunea crede, că munca silnică trebuie să fie privită ca înlocuind pedepsă cu mărte și trebuie să s'aplice numai la criminalii dărji, pe care ar fi periculos de a-i mai lăsa să se întórcă în sinul poporațiunii. Comisiunea restringând sfera aplicării muncii

